

І.І. Ліньова – студентка IV курсу юридичного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича;
науковий керівник – асист. кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права **Л.В. Вакарюк**

ПРАВО НА СМЕРТЬ: ДОБРОВІЛЬНИЙ ВИБІР ЧИ ЛЕГІТИМНЕ ВБИВСТВО?

Сьогодні глобального значення набуває проблема евтаназії як форми переривання (скорочення) життя людини, хворої на невиліковну хворобу. Вчені-юристи, лікарі, та навіть священики багатьох країн дискутують з приводу того, чи має особа, поряд із життям, право на смерть?

Що ж собою становить евтаназія: вбивство, дозволене законодавством, чи узаконену можливість особи обирати між життям та смертю? З грецької термін “евтаназія” означає “хорошу смерть”. В теорії виділяють такі види евтаназії: пасивну та активну, а також добровільну та недобровільну.

Актуалізація проблеми евтаназії стала набирати обертів у процесі розвитку реаніматології. Це зумовлено тим, що лікарі ставлять досить важливі питання: до якого часу можна вважати людину живою та доречно продовжувати проводити реанімаційні заходи? Крім цього, що говорити про діаметральну протилежність евтаназії клятві Гіпократата?

На даний час дозвіл на проведення евтаназії дали Нідерланди (вперше у світі – 1984 р.), Люксембург, Бельгія, деякі штати США, Голландія, Франція. У Швейцарії Людвіг Мінеллі заснував широковідому клініку Dignitas, де всі бажаючі можуть піти з життя. На противагу, таку практику забороняє законодавство Казахстану, Росії. Статистика свідчить, що з часом “країн-прихильниць” евтаназії все більшає... [3].

Україна ще не імплементувала до свого законодавства норм про евтаназію. Більше того, в ч.4 ст. 281 ЦКУ зазначено, що “забороняється задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя” [1].

Можливо, вивчаючи дану проблему, варто вдатись до буквального тлумачення норм чинного законодавства? Міжнародним правом та національними законодавствами закріплено право особи на життя. Саме *право*, а не *обов'язок*. Особа може самостійно розпоряджатись своїм життям, якщо, звісно, вона розуміє і усвідомлює значення своїх дій.

Із цього логічно випливає, що будь-хто, поряд із правом на життя, має право на смерть, причому на гуманну смерть? Але, з іншого боку, ніхто не зможе гарантувати, що узаконення права на смерть не викличе зловживання як зі боку медиків, так, можливо, і з боку родичів хворої особи. Варто також припустити помилку у встановленні діагнозу хворому та приблизної продовжуваності його життя.

На жаль, статистика свідчить, що часто процесуальні вимоги щодо проведення евтаназії не виконуються. Крім того, сьогодні досить дискусійним є питання неналежного виконання лікарями своїх обов'язків. Чи не допоможе евтаназія їх приховати?

З іншої сторони, поширеними є твердження про те, що евтаназія практикується лікарями у багатьох країнах “в обхід закону”. Також невиліковно хворі, прагнучи піти з життя, ідуть для цього до іншої країни (частіше всього – до Швейцарії), де “хороша смерть” дозволяється [4].

Останнім часом навіть реакція церкви щодо проведення евтаназії стала менш категоричною. Так 2002 року Папа Римський Іоанн Павло II заявив, що використання медичної апаратури для підтримання життя хворого у деяких випадках може бути марним та навіть неповагою до нього [2].

Сьогодні людство переймається збільшенням числа та темпів зростання невиліковних хвороб, наприклад, ракових захворювань, що супроводжуються нестерпними болями. Хіба протиправним буде сприяння такій особі у бажанні померти легко? Альтернатива цьому – велика кількість наркотичних речовин з анестезуючим ефектом. Таке “етичне” та “гуманне” ставлення до пацієнта є досить спірним.

У будь-якому випадку, евтаназію як легальну процедуру припинення життя можна розглядати лише за умови дотримання процедури її проведення та, безумовно, підстав, що роблять її можливою. Наприклад, шляхом логічного тлумачення Цюрихської декларації від 14 жовтня 1998 р. можна зробити висновок, що навіть у разі бездоганного знеболювання люди, які страждають від смертельної хвороби, повинні мати право на “допомогу у смерті”. Фактично, будь-хто у стані депресії може ініціювати проведення евтаназії. І такі випадки мали місце. У вищезазначеній клініці Dignitas було проведено евтаназію цілком здоровій жінці, яка за власним бажанням вирішила піти з життя разом зі своїм невиліковним чоловіком [2].

Отже, питання щодо евтаназії є досить спірними. Мабуть, ця дискусія не припиниться ніколи. Врешті-решт, кінцевий вибір залишається за суспільством, принаймні – його більшістю. Саме нам, оцінюючи моральні, етичні, правові, релігійні сторони евтаназії, доведеться віддати свій голос “за” чи “проти”.

Література

1. Цивільний кодекс України [Текст] // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 40–4. – Ст. 56.
2. Свиридов, А. Эвтаназия: Плохая жизнь? Хорошая смерть [Электронный ресурс] / Александр Свиридов. – Режим доступа : <http://www.vedomosti.ru/newspaper/article.shtml?2008/02/22/142252>.
3. Цивільне право України [Текст] / за ред. В. О. Дзери, Н. С. Кузнецової. – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 713 с.
4. Шукліна, Н. Г. Конституційно-правове регулювання прав і свобод людини і громадянина в Україні (проблеми теорії і практики) [Текст] : [монографія]. – К. : Центр навч. л-ри, 2005. – 211 с.